

KARJÄÄRINÕUSTAMINE ÜHENDKUNINGRIIGI HARIDUSSÜSTEEMIS

2004. aasta lähetuse käigus Ühendkuningriiki oli võimalik tutvuda järgmiste programmide ja süsteemidega, külastada loetletud asutusi ja organisatsioone ning läbi teha erinevaid praktilisi ülesandeid:

- Leedsi Karjäärikeskus
- Leedsi Ülikooli Karjäärikeskus
- Connexions programm
- The Real Game programm ja treening
- töö erivajadustega noortega
- karjäärinõustajate täiendkoolitus
- karjäärinõustamisel kasutatavad IT-programmid
- loovharjutuste läbimäng
- taju ja diskrimineerimisharjutuste läbimäng Leeds'i kunstihoones

Tänu ACADEMIA vahetusprojektile tekkis võimalus näha hästi organiseeritud süsteeme igapäevases töös toimimas, oli võimalik luua kontakte sealsete spetsialistidega ja koguda enda töö rikastamiseks erinevaid ideid.

LEEDS'I ÜLIKOOLI KARJÄÄRIKESKUS

Leeds'i Ülikooli Karjäärikeskus pakub oma teenuseid ülikoolis õppivatele ja lõpetanud üliõpilastele ning ülikooli kollektiivi liikmetele. Kõigile ülikooli lõpetanutele säilib juurdepääs kooli poolt pakutavatele võimalustele selle tingimusega, et teatatakse oma tulekust ette.

Karjäärikeskuse kasutajale pakutakse abi:

- realistlike otsuste tegemisel oma järgmisteks sammudeks
- info saamisel elukutsete, tööandjate, koolituste ja vabade töökohtade kohta
- mõistmaks ja arutlemaks võimalike võimaluste üle
- oma potentsiaali analüüsimisel
- õige valiku tegemiseks pakutavate võimaluste hulgast
- tegevusplaani koostamiseks ja elluviimiseks

Teenust pakutakse informatsiooni ja nõustamise osas järgnevalt:

- **Astu läbi teenus**
Karjäärinõustaja on tööl iga päev 10.00-16.00, eelnevat registreerimist pole vaja. Kliendi soov või küsimus peaks mahtuma 10-15 minuti sisse. Konfidentsiaalsete probleemide korral kasutatakse vestluseks nõustaja ruumi. Nõustaja võib soovitada mõne teise keskuse teenuste kasutamist või juhutada klient edasi sinna, kust võib leida vajaminevat infot või abi.

- **Registreeritud kohtumised**

Need kokkusaamised sarnanevad eelmistega, ainult kliendid on varem kokkusaamise aja kokku leppinud.

- **Karjääri konsultatsioonid**

Kui karjäärinõustajale tundub, et on vajalik pikemat vestlust, siis ta soovitab pooltunnist nõustamissessiooni. See annab võimaluse arutada oma vaateid ja karjääriplaane põhjalikumalt.

- **Informatsioon**

Pakutav informatsioon on tasuta ja mitte vanem, kui kolm aastat. Info on erinevas formaadis: raamatud, jaotusmaterjalid, voldikud, videod, tööandjate loetelud, avalduste näidised jne. Infot on ka vabade töökohtade kohta. Karjäärikeskuse koduleheküljel uuendatakse seda pidevalt.

Arvuti vahendusel on võimalik tutvuda erinevate karjääriplaneerimisprogrammidega. Asjakohast ja adekvaatset infot pakutakse vastavalt kliendi vajadusele ja tema arengule. Infot on võimalik saada ka pimedatel, osalise nägemis- ja kuulmispuudega klientidel.

Karjäärikeskus pakub oma klientidele juhendamist professionaalsete juhendajate poolt:

- see on tasuta, erapooletu ja isikule keskendunud
- seotud konkreetse koolituskursuse, praktika või tökohaga
- tagatakse konfidentsiaalsus (märkmeid ja juhiseid ei säilitata)

Karjäärikeskuse esindajad saavad aidata kliente nende juhtumite aruteludes, koostavad lepinguid, esindavad oma kliente organisatsioonides väljaspool ülikooli.

Karjäärikeskuse tegevuse organiseerimisel toetatakse kogukonna vajaduste uuringutele, mis rikastab karjääri arengut akadeemilistes ringkondades ja mujal. Ollakse avatud võimalikele partnerlussuhetele samasuunaliste organisatsioonidega ja tööandjatega, eesmärgiga pakkuda klientidele parimat teenust.

Teenuseid, mis toetavad töölevõtu ja värbamisega seotud tegevusi, pakutakse ka tööandjatele.

Oma tegevuse arendamiseks on karjäärikeskus huvitatud klientide ettepanekutest. Kõigil teenuse kasutajatel on võimalik täita kommentaaride leht. Ettepanekutele, kaebustele ja kommentaaridele antakse vastus 10 päeva jooksul.

LEEDS CAREERS

Leeds Careers pakub oma teenust Leeds'i linna ja ümbruskonna 13. – 19. aastastele noortele (erivajadustega noortele kuni 25.eluaastani). Leeds Career on Connexions süsteemi esindaja ja lähtub oma töös Connexionsi põhiprintsiipidest.

Leeds Career aitab noori, kui nad vajavad informatsiooni:

- kursuste ja kvalifikatsioonide kohta
- nõuetele vastavuse ja pöördumise vormide kohta
- kohalike töövõimaluste ja koolituste kohta
- toetuste kohta, mida neil on võimalik taotleda

Nõustajad aitavad leida:

- noore oskustele ja huvidele sobiva võimaliku karjääri-, haridustee või koolitusgrupi
- eriala, mida õppida koolis või kolledžis
- edasise arengutee, võimaluse liikuda kõrghariduse suunas
- võimalikud sobivad töökohad

Lisaks pakutakse abi:

- CV koostamisel
- erinevate pöördumiste vormide täitmisel
- intervjuudeks ettevalmistamisel
- töökoha ja koolituste leidmisel

Paljud tööandjad kasutavad Leeds Careeri, et reklaamida noortele oma asutust, töötingimusi ja võimalusi. Keskuses võib leida stendidel tööpakkumisi, erinevate ametite kirjeldusi ja kirjandust erinevate probleemide lahendamise kohta.

CONNEXIONS

Connexions pakub teenust 13. – 19. aastastele noortele Inglismaal. Erivajadustega noortele laieneb teenuse kättesaadavus 25. eluaastani.

Noortega suhtlevad nõustajad, kes töötavad Connexions-keskustes, koolides või kolledžites. Nõustajatele on võimalik ka helistada. Nõustaja, kohtudes noorega, hindab tema olukorda, võimalikku arengut, aitab koostada tegevusplaane tulevikuks, teeb koostööd vanemate ja koostööpartneritega erinevatest nõustamis- ja haridusasutustest, et tagada noorele tema jaoks parimad võimalikud arenguteed. Oluline on luua noore inimesega kontakt, määrata kindlaks tema vajadused ja võimalused. Vajadusel suunatakse noor teiste spetsialistide vastuvõtule. Kindel piir on kutsenõustaja ja psühholoogi töö vahel.

Nõustamisteenust noortele pakutakse järgmistes valdkondades:

- haridus
- karjäär
- sotsiaalabi
- tervishoid

Selline lai nõustamisteenuste pakkumise võimalus on võimalik tänu koostööpartneritele koolides, tööhõivekeskuses, sotsiaalametis, tervisteenistustes, nõustamiskeskustes, politseis jm. Tähtsaks peetakse seda, et noore inimese jaoks on kättesaadav võimalikult lai spekter võimalusi.

Connexions Card on elektronkaart, millele kogutakse punkte kursustel õppimise, töötreeningu ja vabatahtliku töö eest. Tegemist ei ole panga ega krediitkaardiga. Kaarti kasutatakse isikut tõendava dokumendina ja punktiarvestuse andmekandjana. Kaardi saab tasuta iga 16. – 19. a. noor, kui ta seda soovib. Kaardile kogutud punkte saab kasutada hinnaalanduse saamiseks mõnede teenuste ja kaupade ostmisel. Punktide eest saadavaid soodustusi saab jälgida internetist.

ENTRY TO EMPLOYMENT (E2E) - sisenemine tööturule

E2E on riiklik õppeprogramm, mis kehtib alates 2003. aasta augustist. See aitab edasi liikuda nendel noortel, kes ei asu edasi õppima.

E2E programmis osalemise eest makstakse õpilasele £ 40 nädalas, kui ta on töötanud vähemalt 16 tundi nädalas. Soodustuseks on tasuta metrookaart. Tasu on maksuvaba kuni £ 89 nädalas s. o. sotsiaalmaksu piir. Tööandja võib maksta ka lisatasu, mis on maksuvaba. Kui õppimise/töötamise ajal saadakse täistasu, siis makstakse sellelt ka maksud.

Olles alla 19. aastat vana ja õppides kooli või kolledži täiskoormusega kursusel, ei pea maksma õppemaksu. Õppiva lapse vanemad saavad lastetoetust. Madala sissetulekuga pere laps saab eraldi toetust vaid juhul, kui ta elab vanematest eraldi.

EDUCATION MAINTENANCE ALLOWANCE (EMA) - hariduse toetamise tasude programm

Noortele, kes peale *Year 11* läbimist (16.a.) õpivad koolis või kolledžis täiskoormusega kursusel, makstakse toetust £ 30 nädalas, rahuldava edasijõudmise korral £ 50 ja kursuse lõpul £ 50.

Sellega seoses:

- õpilane ja tema vanemad kirjutavad alla kooli/kolledži õppelepingule
- leping sisaldab tingimusi, mida õpilane peab täitma (kohalolek, õppimine, kodutööd). Lepingu rikkumise korral maksmine peatatakse.

- tuleb avada pangaarve, kuna maksmine käib arvele
- EMA ei mõjuta lastetoetust, mida makstakse vanematele
- õpilane võib töötada osalise tööajaga, see ei mõjuta toetuse suurust
- EMA toetus liidetakse pere sissetulekule, maksimum toetus on £ 30 nädalas, kui pere sissetulek on alla £ 13 000 aastas.

THE REAL GAME

The Real Game kujutab endast seeriat rollimänge, mille läbi õpetatakse noort inimest paremini aru saama elukutsetest, töömaailmast ja ühiskonnas toimuvast. Kasutatakse õpilastele 10 – 16. eluaastani.

The Real Game varustab õpetajaid mitmesuguse ja kergelt kasutatava materjaliga, mida on võimalik kasutada erinevates kooliprogrammi osades. Õpilased õpivad kogemuse kaudu, enamasti väikestes gruppides. Õppimine on muudetud lõbusaks. Õpilased alustavad oma linna ehitamisega, määratakse ühiskondlikud ja kohaliku tähtsusega hooned, elurajoonid, transpordivõimalused. Moodustatakse oma firma. Lõpuks hakkab grupp toimima nagu firma meeskond. Protsessi käigus hakkavad noored aru saama mõistetest ühiskond, äri, elukutse. Nad mõistavad, kui tähtis on haridus ja kvalifikatsioon sellise töö saamisel, mida nad soovivad, ja et oma eesmärgile võib jõuda erinevaid teid pidi. Mängust saadud teadmised aitavad õpilasel näha seoseid põhjuse ja tagajärje vahel. Nad leiavad uusi sõpru ja õpetajatel on kergem näha, kes vajab eraldi abi.

The Real Game soodustab efektiivset õppimist karjääri teemal, kodanikuõpetuses ja terviseõpetuses. Selles on palju seoseid teiste õppeprogrammi osadega, samuti viidatakse kooli ja ühiskonna vahelistele seostele. Õpilastel on võimalus avastada täiskasvanute maailma (hinnad, elatustase, töökohad, ootamatud sündmused). Õpilaste rollimängud näitavad, kuidas toimuvad elukutsevalikud, milline on selle mõju elustiilile ja sissetulekule. Elades oma rollidesse sisse näevad õpilased, kuidas jaotatakse aega ja raha, kuidas toimib tasakaalustatud elustiil ja elukestev õppimine. Mängu lõpus saavad õpilased aru, kui oluline on rahuldust pakkuv töö ja selleni jõudmine erinevaid otsuseid tehes.

The Real Game on loodud abiks õpetajatele, et vastata uutele nõudmistele, suundadele mitteakadeemiliste elementide sisseviimiseks kooliprogrammi, kaasa arvatud sotsiaal- ja terviseõpetus, kodanikuõpetus. Õpilased õpivad, kuidas isiklik karjäär on üles ehitatud igapäevastele valikutele ja otsustele alustades lapsepõlvest ja ümbritseb elu kõiki etappe ja osasid (perekond, sõbrad, haridus, meelelahutus, olukord tööturul jne.). Rollimängu kaudu saavad õpilased aru vajalikkusest pidevalt edasi õppida, samuti eneseteadlikkuse tähtsusest, karjääriplaneerimisest. Õpilased saavad teada elukutsete valiku võimalustest ja suhtuvad sellesse julgelt. *The Real Game* annab õpilastele ettekujutuse oma võimaluste hulga ulatusest.

***The Real Game* on üles ehitatud lähtuvalt viiest põhimõttest:**

- **muutumine on pidev**
- **õppimine on jätkuv**
Võimalusi õppimiseks on kõikjal (koolis, tööl, läbi TV, rollimängude, raamatute, samuti perekonnas).
- **kuula oma südant**
Unistused on raskesti teostatavad, aga ära karda nende poole minna. Unistused aitavad aru saada, kuhu tahad jõuda.
- **jälgi teekonda**
Elu on rändamine mööda maanteed. Oleks hea jõuda kohe tulemuseni, aga peame astuma ühe sammu korraga.
- **hoia kokku oma liitlastega, lähedastega**

THE REAL GAME* ja *PSHE

PSHE – *Personal, Social and Health Education* – õppeprogramm, mis koostöös *The Real Game*’iga annab õpilastele võimaluse aru saada, kuidas koolis õpetatavaid aineid rakendatakse töökeskkonnas, annab raamistiku karjääriplaneerimisoskuste omandamisele ja aitab kaasa õppimisele lähtuvalt võrdsetest võimalustest.

Võimaluste avardamiseks ja oma eelduste kasutamiseks õpivad õpilased:

- nägema ja hindama enda tugevust isiksusena, seda nii tööl kui vabal ajal
- respektima inimeste erinevusi, kui nad arendavad oma teadvust ja identiteeti
- viima kokku töötamise võimalusi oma kvalifikatsiooni ja oskustega, aru saama, kuidas valikud, mida nad teevad, sõltuvad mitte ainult nende teadmistest vaid ka muutuvast töökeskkonnast
- planeerima realistlikke eesmärgi, küsima informatsiooni ja nõu oma karjääriplaanide kohta
- mõistma seda, kuidas kulutatakse ja säästetakse raha, kuidas omandatakse oskusi oma rahaga opereerimiseks

Ohutuma elustiili ja tervisliku eluviisi omandamiseks omandavad õpilased oskuse:

- kuidas luua häid suhteid ja tekitada tasakaal töö ja vaba aja vahel moel, mis edendab vaimset ja füüsilist tervist
- kuidas tunda ära riske ja püüda nendega toime tulla, mis omakorda aitab teha ohutumaid otsuseid erinevates keskkondades

Arendamaks häid suhteid ja respektimaks inimeste erinevusi omandavad õpilased oskuse:

- aru saada stereotüüpidest, eelarvamustest, rassismist ja diskrimineerimisest ning kuidas nendele väljakutsetele enesekindlalt vastata
- kuidas suhelda endast erinevate inimestega

- kuidas tunda ära ühiskonna kultuurinorme, kaasaarvatud elustiil ja suhted
- suhelda enesekindlalt oma eakaaslaste ja täiskasvanutega

The Real Game ja PSHE koostöös annavad õpilastele võimaluse:

- võtta vastutust
- tunda ennast hästi
- osaleda
- teha reaalseid valikuid ja otsuseid
- kohtuda ja töötada inimestega
- arendada suhteid
- arvestada sotsiaalsete ja moraalsete dilemmadega, teha eetilisi otsuseid
- otsida informatsiooni ja nõuandeid
- valmistuda muutusteks

TÖÖ ERIVAJADUSTEGA NOORTEGA

Leeds Career koostöös Connexions süsteemiga tagab heatasemelise teeninduse ka erivajadustega noortele. Riiklik suund on sellele, et integreerida erivajadusega noored ühiskonda, võimaldada erivajadusega noorel õppida tavakoolis. Suurt tähelepanu pööratakse füüsilise puudega õpilaste turvalisusele ja ligipääsule haridusasutustesse. Kuna erivajadustega õpilaste rühmi on erinevaid, siis lähtutakse nende aitamisel puude spetsiifikast. Leeds Careers'is töötab grupp spetsialiste just nende probleemide lahendamiseks. Omaette keeruka grupi moodustavad käitumisprobleemidega õpilased.

Noortele antakse võimalus jätkata varem katkenud haridusteed, osaleda koolitusgruppides, õppida ametit jne. Leeds'is elavatele noortele tagatakse transport kolledžisse sõitmiseks. Regulaarselt koostatakse infomaterjale nii erivajadusega noortele ja nende vanematele, tihe on koostöö tööandjatega.

Erivajadustega noortele pakutakse järgnevat võimalusi:

1. Õpingute jätkamine koolis

Õpinguid on võimalik jätkata koolis 19. aastaseks saamiseni:

- noorel on võimalik jääda oma kooli või jätkata õpinguid uues koolis
- lõpetada pooleliolevad kursused ja õppida aineid paremini tundma
- valida uusi aineid ja erialasid
- saada rahalist toetust

Koolidel on palju erinevaid kursuseid, osa nendest on kutseharidussuunalised kursused, mis annavad tööks vajalikke oskusi. Nii võib õppida arvutikasutamist ja klienditeenindust. Samuti võib arendada oma matemaatika ja inglise keele oskust. Otsuste ja valikute tegemisel aitavad noori nende õpetajad ja nõustajad.

2. Õpingute jätkamine kolledžis

Peale 16. aastaseks saamist on võimalik jätkata õpinguid kolledžis:

- noorel on võimalik võtta uusi kursuseid
- õigus jätkata õpinguid oma kodulähedases kolledžis
- saada erialase kvalifikatsiooni
- saada rahalist toetust

Kolledžites on palju erinevaid kursuseid. Paljud nendest on seotud kutsehariduse omandamisega. Nii saab õppida, kuidas laduda müüri, kasvatada lapsi, parandada autot, arendada keeleoskust jne. Kursused ei eelda varasemat kooliprogrammi omandamist. Nendest kursustest alustades võib alati liikuda kõrgema tasemega kursustele. On ka kursuseid, mis ei eelda oskust hästi lugeda või kirjutada.

Leeds'i Tehnoloogia Kolledžis on näiteks võimalik õppida järgmistel kursustel:

- *Keystone* – võimaldab õppida paremini kasutama arvutit ja selle abil suhtlema
- *Bridge – Keystone*'ist keerukam, tase kõrgem kursus
- toimetulekukursused – annavad eluks vajalikke oskusi ja vilumusi
- kursused mis väljastavad sertifikaadi teatud töö ja toimetulekuoskuste kohta

3. Tööl põhineva õppe alustamine

Need on kursused, mis võimaldavad õppida, kuidas teha mingit tööd. Kursused on mõeldud 16.-18. aastastele noortele, mõningatel juhtudel ka 24. aastastele. Õpitakse:

- kuidas teha tööd
- saada kvalifikatsioon
- saada tasu tehtud töö eest

Mõnikord on vaja töötada ka nädalavahetustel.

4. Töö leidmine

Erivajadustega inimestel võib ette tulla raskusi töö leidmisega pärast kooli lõpetamist. Koolides ja kolledžites korraldatakse kursusi ja treeninguid nende tööleidmise hõlbustamiseks.

Treeningul osalemine võib olla kasulik ja aidata:

- leida tööd kodu lähedal
- õppida uusi asju ja saada kvalifikatsioon
- saada tasu tehtud töö eest

KONTAKTANDMEID JA AADRESSE

- Ian Wood
ian.wood@igengroup.co.uk
Training nad Staff Develop Manager
igen Ltd
- www.connexions.gov.uk
- connexions@prolog.uk.com
- The Connexions Centre
No.1 Eastgate, Leeds LS2 7LY
Tel: 0113 226 2186
- Future Pathways
Premier House
8 Harrison Street
Leeds LS1 6PA
Tel: 01 13 208 9000
Fax: 01 13 209 1350
enquiries@igengroup.co.uk
www.igengroup.co.uk
- Clair L Souter
Assistant Director Career Centre
University of Leeds
Leeds LS2 9JT
Fax: 01 13 2333 5304
C.l.souter@leeds.ac.uk
- Leeds College of Technology
City Centre Campus
Cookridge Street, Leeds LS2 8BL
Tel: 01 13 297 6464
Fax: 01 13 297 6366
info@lct.ac.uk
www.lct.ac.uk